

SEZĂȚOAREA

Revistă pentru literatură și tradițiuni populare

DIRECTOR ARTUR GOROVEI

Redactor **M. Lupescu, I. Danilescu, N. Basiliu.**

Anul III No 4 Decembre 1894

DIRECȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA ÎN FĂLTICENI

FĂLTICENI

Tipografia și Libraria M. Saidman

CUPRINSUL

Legende Populare	T. Bălășel
O samă de cuvinte	I. Teodorescu
Nueluță huță-mă	M. Lupescu
Cochil Moșului	Dobre Ștefănescu

LEGENDE POPULARE

(urmare)

LEGENDA TURCILOR

Nici o nație nu e spurcată în lume ca turcu; turcu e ca ciinele dă spurcat. că neamul lor e din ciine, și uite cum e istoria :

Cică la Țăligrad, unde-o fi ala, irea un împărat, care avea doar o fată și 'ncolo nu mai avea nici un copil din trupu lui. A fată, îi irea dragă ca și sufletu; îi făcuse o căsuță numai dă sticlă, și or-ce cerea îi da: lapte dă pasăre să fi cerut, și lapte dă pasăre i-ar fi găsit împăratu. Și gîndea împăratu s'o mărite după un fiilor dă împărat, și să-i dea jumătate din scaun și din împărăție dă zestre.

Da neaparte e rea în lume, și cînd e să nu fie dă la Dumnezeu: cică feti aștia, dă cînd văzuse lumea 'n ochi, îi plăcea grozav dă mult să să joace cu cățaluși împăratului. Cum face, cum drege, că un *zăvod* d'ala, înșală pă fata împăratului, și fata rămîne grea cu zăvodu. Tomuși măi urzîu, cînd a început să-i crească burta, a băgat dă samă împăratu că fie-sa e grea.

Atunci s'a întristat împăratu tare, și irea cît p'aci s-o omorie; da s'a întors împăratu, că-l irea milă să-și omoare singele lui.

Da-l irea rușine s'o ție să nască la el, și a porîncit să facă o corabie mare, să pue in ea toată zestrea care irea partea feti. Și după ce a gătit corabia și a pus zestrea feti în ea, a pus și pe fată in ea. și i-a dat drumu pă mare singură singurică, fără nici un om, să să ducă corabia cu ea unde o vrea Dumnezeu, și împăratu și-a luat gîndul da la fi-sa.

Corabia a mers, a mers, pină s-a oprit la un ostrov; acolo fata s'a dat jos și a legat corabia cu niște lanțuri ¹⁾ dă fier, dă niște copaci mari. S-a făcut un bordei, și trăla in bordei, și dă mîncare avca de la ta-so. — Peste puțină vreme i s'a abătut să nască, și a născut fata împăratului *șapte* zămenii, jumătate om și jumătate cîine. ucigă-l pîetrite! Din briu in sus, oameni ca oamenii; și din briu, cîini ca spurcăciunile dă cîini, *„fir'ar în bită”* ²⁾. Da ce să le facă mata fată la atîtea poșidichii dă copii, că ea n'avea șapte fițe ca să le dea la toți fișă? Da taman atunci să brodi dă fată și o scroafă mare, din al dă-l didese ta-so, — că li didese și dobitoace, cum să dă dă zestre, ce-l faci! — și lăpădă purceii ei, și dete copiii ei la scroafă. Și tot la scroafa aia a tot supt, pină s-a făcut mari.

Dupa ce s-a făcut ei mari volnici, mă-sa le-a spus că ea este fată dă împărat. și ei nepoți dă împărat mare și tare. Ei cum a auzit așa, a strins tot ce avea, și le-a pus în corabie, și a plecat spre împărăția Tărigradului. Cum a ajuns, au oprit corabia la mal, a legat-o, și a plecat spurcăciunile, cîte șapte, la împăratu. Cum a ajuns la poartă, a în-

1) In plasa Olt din jud. Vîlcea. în loc de lanțuri zic. lanuri. Un lan dă fer pentru car.

2) „Fir'ei în bită” este foarte uzat între sâtenii.

ceput să dea în chiote d'acolo să le deschiză poarta; împăratu l-a întrebat că cine sînt ei, și ce vor da la el?— Ei le-a spus rostu, cum sînt ei nepoii ai lui. Împăratu tamăn să spălase pã mîini și să ștergea pã mina a dreaptã, și a stîngã irea ștearsã; a pus mina stîngã pã buzdugan, și l-a repezit în el, da a lovit în stîlpu porții, și el aș scãpat. Atunci împăratu a zis să fie afurisit tot omu care cînd s'o spãla pã miini, s'o șterge întîi pã mina a stîngã. Și d'atunci nu e bine ca omu să șteargã pã mina stîngã înainte.— Împăratu l-a întrebat iar că ce vrea da la el? Ei a zis că cer pãmînt unde să șazã. Împăratu a zis: cî nu vã crez pã voi cã sînteți nepoii mei, pîna nu mi-ați aduce corabia cu muma voastrã, aici la poarta mea.

Ei atunci s-au pus și aș făcut un șanș adinc și larg, cît să încapã corabia, da la poarta împăratului, pîna la mare, unde irea corabia cu mã-sa; a turnat diavoli mei pã șanșu ăla și a împins corabia pîna la poarta împăratului. Fie-sa, da rușine, și-a coperit fața dinaintea împăratului, și împăratu a blestemat-o ca nici o datã niminî să nu-l mai vază fața pã lume, și d'ăia turcoalcele umblã tot Insovonite.

Împăratu n'a mai avut încotro, și le a zis că le va da pãmînt cît ține o piele da bivol. Atunci ei, ucigã-I toaca, a făcut pielea da bivol nojițe subțirele, și a cuprins tot Țaligradu.— Împăratu da ciudã și da nãcaz mare, n'a mai trãit mult și-a murit da supãrare, blestemul ceasu în care s-a nãscut pã lume, și nepoii lui s-a făcut stãplul pa Țaligrad.

Din ucigã-I pletrele aia, să trag turcii ai din ziua da azi, și d'ăia turci să spalã mereu la șezut, că pute tamăn ca cîinele, turcu.— Turcu nu mănîncã carne da porc, că a

supt la scroafă, şi prăsăsc mulţi cîini în curle, şi-I îmbucătoresc, că cîinele e tata lor.

Tureu e mînos, că a supt la scroafă, care se îngraşă mai mult din nimica.

E păcat să mîncei din mina turcului, să e spurcat, şi mortăciune ce trece prin mina dă ture, că tureu e cîine gol.

NOTA. Sînt bătrîni şi bătrîne care nu-î gustă alvişă da loc, numai pentru cuvîntul că e făcută da ture.

Sînt alţii cari numai în posturi, cu deosebire în păsescim, se ferece să mînce de la mina turcului.

Spuu bătrînit, că pe cîind veneau tureii prin casele lor, aveau străchiin băşca pentru turei, şi ce bucate rămîneau de la ei, le lăpădau la cîini; nu le da nici la porc, sau la altă lighioană de se mînce.

Tureu e şi în echipa dracului, că poartă fes ca şi dracu, că dracu poartă fes roşu ca lichia, de acea şi dracului i-se mai zice şi «fichiufă».

Spus de matusa Tudora I. Lazăroiu, din com. Bogdăneşti (Vilcea)

LEGENDA DRACILOR.

I.

Dracii mai înainte vreme şedeau şi ei în cer cu Dumnezeu, şi cu Ingerii; da ei, ce s'o fi gîndit, ce s'o fi socotit, a zîs să-şi pue ei scaunul cu zece părţi mai sus ca a lui Dumnezeu. Da n'a apucat să isprăvească bine vorba, şi Dumnezeu sfîntuleţu, a şi priceput gîndu dracilor, şi a porîncit la sfete Aranghel să-i doboare din cer jos pămînt.

Sfete Aranghel a dat ordin Ingerilor dă su stăpînirea lui, să dea brînci dracilor din cer jos. Ingerii ai d'a fost mai voînici, a dat cu dracii taman în fundu pămîntului, alţii a putut abia dă i-a aruncat în faţa pămîntului; alţii mai slăbănogi, abia le-a dat brînci din cer, şi au rămas

draciî ala în văzduh, şi aşa stau pînă astăzi.

Draciî ai da sint în fundu pămîntului, sint cu Tartorilor cu tot acolo, şi acolo a facut iadu unde trage sufletele oamenilor păcătoşi; ai da sint pă pămînt, căznesc da povăţuesc pă oameni la rele, ca să-i bage Dumnezeu în iad cu ei. Ei să fac în toate chipurile: cal, bivol, cîine, pisică, porc, viezure, om, muere şi orî-ce dobitoc, alui dă-i poate număra perii după el.

Oac nu să poate face, că nu-i poate număra perii; şi nici *stup* nu să poate face, că ele sint sfinte, fac ceara din care să fac luminările ai da ard înaintea lu D-zaū.

Al da a rămas în văzduh, ivăluie nori da bate grindina şi să face hale (vijelii) mari. Ei sint ai da stau la vămile văzduhului, unde opresc pă oamenii păcătoşi, cînd mor.

NOTA. Oamenii nu zic că draciî sint făcuţi din ingeri prin greşală, ei zic că Dumnezeu, cînd a făcut pă om, a făcut şi pă ingeri şi pă draci.

Pă draci l-a facut ca să se înfricoşeze oamenii da ei, şi să să incline lu Dumnezeu.

(Spus de unchişul M. Papa, din com. Ştefăneşti, Vilcea).

II.

Pă sfete Ilie l-a luat în loagăr (armată) şi ş-a lăsat nevasta—e'a avut şi el nevastă,—acasă cu ta-so şi cu mă sa (al lui sf. Ilie). Dracu, da mult îi tot cocea lu sfete Ilie, că prea îl vedea voinic şi tamău acum i-o făcu :

Să dusă la sfete Ilie, unde era în loagăr şi-i zisă : «ripezi Ilie până acasă, că doarme nevasta ta cu ibovnicu în pal, şi mă-ta cu tal-to pă valtră.» — Sfete Ilie irea năcăjietos rău; cum auzi, sări în sus da ciudă, işi luă paloşu şi fugi acasă. Cum ajunsă acasă, scoasă paloşu şi intra

la sobă ¹⁾; văzu doi inși culcați, și-i reteză p'amindoi cu paloșu. Da nevasta lui să brodise culcată la foc cu copilu, și cind auzi larmă la sobă, să sculă lute și intră acolo.

Acolo văzu pă sfete Ilie cu paloșu în mină, plin dă singe, și doauă capete pă jos. Nevasta, cum văzu așa, o arsă la inimă și zisă: „Ce făcuși Ilie, tăiași pă tat-to și pă măta !....“ Sfete Ilie cind văzu așa, tomnăi acum îl tăie capu c'a fost înșelat dă diavolu. Lute să pusă lutr'o căruță dă foc cu cai dă foc, să urcă în sus la Dumnezeu, și îl spusă beleaua ce-i făcuse diavolu.

Dumnezeu i-a dat un biciu, și i-a zis: „cu ăsta să săgetezi și tu pă diavoli“.

Dracii iceau în ceri până la istoria asta, și sfete Ilie cum a luat biciu, s-a pus pă ei: cum da odată, cădeaŭ dracii din cer ca frunza, și ca iarba, hurulaŭ din ceri pă pământ, ca frunza. Dracii văzind că sfete Ilie o să-i măture și n'o să măi rămie nici picior din ei, au început să strige la Dumnezeu; „ho, Doamne, nu ne prăpădi pă toți, că uu sa măi închină lumea ție !...“ Dumnezeu i-a zis atunci lu Sfete Ilie să-i lase măi ușor, doar număi cind or face ei zavisti dă or răscoli nori, ș'or face viforniți, atunci să-i săgeteze. Sfete Ilie cum i-a lăsat, dracii așa a 'ncremenit, fiteș-care unde s-a brodit: Tartoru, și cu alți draci măi mari, căzuseră în fundu pământului, și acolo a rămas până în ziua dă azi; alți cind a căzut din ceri, a intrat în pământ număi până la genuuchi, și așa a 'ncremenit; alți a căzut pă pământ, pin fintini, prin văi, munți, dealuri, râpi, pin pomi și pin tot felu dă locuri, unde sint și astă zi. Alți a remas spînzurați în văzduhuri, uni cu gurile în jos,

1). În părțile de munte se zice: *intră în casă*; la câmp se zice *intră la sobă*, și în jud. Romanaș și Olt se zice: *„intră în sobă“*.

şi aşa sînt încremeniţi pînă azi

Tartoru, şi cu draci ai din inima pămîntului, a făcut iadu acolo unde bagă talăl pã oameni păcătoşi: ai după pămînt zavistuesc oamenii şi îi invaţă cum să facă relele şi le şi ajută. Dracii ai dîu ape sînt ai dă-i scoate muerile vrăjitoarese dă-i trimete în cutare ori în cutare loc, la cutare slujbă. Tot ăştia sînt ai dă fac să se inee oamenii, împedîndu-i dă picioare cînd inoată, răstoarnă luntrele ¹⁾

Ai d'aũ rămas spînzuraţi pîn pomî, sînt ai dă dau brîncei să cază jos oamenii du-pîn pomî.

Ai dă sînt spînzuraţi pîn văzduhuri, aũ făcut vămî, şi ţin calea la oamenii ai dă mor, şi-i vămueşte, şi nu-i lasă să treacă în ceri la raî, pînă nu le plăteşte şi lor ceva, ori în bani ori în şoleturi. Ai dă sînt cu gurile spînzurate în jos, sloboade noaptea, dă la scapātu Soareini pînă 'n răsărit' bale din gură. Astea sînt *balele vrăjmaşului*. Unele cad pîn fîntini, altele în apele curătoare, altele pã ierhuri. Ele aũ putere dă omoară pã om, il bolnăveşte greu, dacã să întimplă ca vr'un om să le bea în apă or să să culce unde sînt ele căzute.

Stelele sînt ostaşi cerului; Dumnezeu le-a pus să adune toate batele dă cad din gurile dracilor, ca să nu cază pã pămînt să să inbolnăvească lumea. Şi ele cînd văd că vr'un diavol a slobozit vr'o bală din gură, ele se riped după ea d'o prinde, şi n'o lasă să cază pã pămînt. Şi d'aia le vedem noi umblind noaptea pã ceri. Da multe bale, or nu le vede stelele, or nu le poate prinde, şi alea cad pã pămînt, şi aduce multe boale. Da dă n'ar fi stelele să le prinză, şi d'ar cădea toate, apoi mai toată lumea ar fi schi-

1). Nu ştiu despre alţi draci, dar despre ăştia ştiu că poporul crede că-si nu locuieşte în fundu mării şi al apelor, şi ai case şi gătoso dă mînoare făcîndu-şi ei focuri acolo. Focul lor nu să stingă dă apă, ca al nostru.

lodită și bolnavă din pricina balelor drăcești. D'ala nu e bine să bea cineva apă din fntină, pîrae, după sfințitu Soarelui până 'n răsărit, că să poate să să brodească vr'o bală drăcească.

Pîn pîrae pà unde nu prea vede Soarele, balele drăcești au putere și ziua, dă mîi puțină ca noaptea. Ciud hei apă din pîrae d'al d'astea, ziua, să pui un semn dă la tine, în apa aia, după ce ai băut, că boalele de ar fi să să pue pà tine, să pun pà semnu ala. Semn pui: un păr din cap, ori o straiuă din bete, din cămașă, brlu, etc.—Tot așa și cînd șezi unde-va jos pà pămînt, afară la cîmp, cînd te scoli, pune în locu unde ai șezut, un semn, sau barim scuipă acolo.

Și d'atunci și până azi sfete Ilie nu lasă în pace pà draci; cum s'apucă ei dă zavisti, dă rascolesc norii, Sfete Ilie înhamă caii la căruța, pleacă pîn ceri, și începe pîn ei dă-i trăznește. Ei cînd aud pà Sfete Ilie cu căruța, fug dă să prăpădesc, și să pitulă pà unde pot. Draci să pitulă mai mult pà după cîini, și să vîră în capre. D'aia, în vreme dă vifornițe, nu e bine să lași cîini și capre p'alături, nici să stai pà la strimtori, pà unde poate să treacă vr'un drac, or să te pitulă pîn scorburi dă copaci, că să poate să fie vr'un drac pitulat acolo, și cînd o trăzni pà dracu, te trăznește și pà tine. Ferestrele și ușile caselor, în vreme dă vifornițe, să nu lă lași dăschise, că poate să să acioleze vr'o spurcăciune dă drac în casă, și să poate să trăznească casa. Dracu trage mîi mult la carpin, d'ala nu e bine să pui la casă lemn dă carpin. ori să te aciolezi su carpin, în vreme dă viforniță. În vreme dă viforniță e bine să stai la luminișuri, și mai bine să te ploauă, dă cîl să te duci la adăposturi, că tot la adăposturi trag și draci.

În vreme dă viforniți să-ți faci des cruce, că Dumnezău a zis lu Sfete Ilie, cînd l-a dat biciul să trăznească pă draci: «Ilie, în toate să dai, da în *cruce noană* să nu dai...»

Până cînd a rămas Maica Precista grea cu Domnul Hristos, Sfete Ilie săgeta cu mîna a dreaptă, și cînd săgeta, să cutremura pămîntu, și să dirdiia și ceru din țîșnile lui; multe vite și mueri să stărpea, și mare pagubă să făcea în lume; da cînd a rămas Maica-Precista grea cu Domnul Hristos, cînd a trăznit Sfete Ilie odată, s-a cutremurat și Domnul Hristos în malcă-sa, și atunei Domnul Hristos l-a blestemat să-i să usuce mîna a dreaptă, și să nu mai săgeteze dă cit cu a stîngă. Și d'atunci și pînă acum, Sfete Ilie a rămas stîngaci, și înprejurul oamenilor stîngaci nu stă dă loc, că-l e frică că-l lovește. Cînd muerea tae ceva cu barda ori cu securea, asemenea fuge din prejurul ei, că-l e frică că-l lovește, căci ea tot ca omu stîngaci, tot d'andoaselea dă cu unealta; într'un loc îi e cu voia să lovească, și în altă parte nemerește.

Stîngaci, ciungu, șchiopu, chioru, surdu, mutu, sînt oameni însămnați, și să te păzăști dă ei. Să te păzască Dumnezău : dă bătăia mueri, a stîngaciului, a ciungului și a șchiopului, dă pușca chiorului și dă fapta mutului și a surdului ; vorba ruminului ! ¹⁾

[Spus de mătusa Tudora I. Lăzaroiu, din com. Bogdanuși - Vilcea

(Va urma)

T. Bălășel.

1) Dracii sînt supuși și ei dăscîntecilor : cînd să scot de vrăjitoroae și se trimot pentru cite vr'o slujbă, ei să dăscîntă. Ei zice că să moae, să fac ca micii, cînd sînt dăscîntați. — Cunose un dăscîntec din trei versulețe, pe care îl știu pînă și copiii, și anume cînd perde cine-va cite-un obiect, îl dăscîntă cu aceste versulețe, pînă dă trei ori, căutînd obiectul pierdut :

«Scoate drace ce-ai furat.

«Că te bat spinzurat

«Cu măluca tot în cap».

O samă de cuvinte

(Din munții Sucevei.)

mornaî — om ce vorbește pe nas.*mornaî* (a) — a fornăi, a vorbi pe nas.*morofleț* — marțafolū, ciofigariū, săcătură, pantalonar: trece un ciofigar și un om.*motus* — cel ce *mutuzuește*. v. a *mutuzui*.*Mulduha* și*Mulduva* — Moldova.*multigan* — mult (cantitate mai mare de cît mult).*mununțal* — mărunțel.*mușlui* (a) — a se necăji să pască (a da cu botul și a nu avea ce prinde).*mutuzui* (a) — a lucra de mintueală, prost de tot.*Napalion* — napoleon (moneta).*napravali* — 1° Boală cu zghihueală; 2° vreme strașnică cu vîntoasă (cumpănă); 3° om naprasnic.*năpădi* (a) — 1° a căpăta fără voea allora; 2° a se răpezi și a pune mina; 3° a se grămădi ceva prea mult.*năróc* — noroc.*nărticios* și*nărtili* — cu nările mari.*năruî* (a se) — a cădea rău pe o hrapă, de-a roata.*năsăduî* (a) — a năvăli.*năsălnic* și*năsing* — înlăratnic și cu apucături, violent.*nelceapci* v. *meleatci**nenea* — tată.*Nica* — Ion, Ioana*nioatci* — noduri la gît.; v. *gigos*.

nitrebnic — netrebnic.

nividi (a) — a trece urzala prin ște și prin spată.

noatin — lână neagră de miel (mîțe), de mioare și de terțil.

nodic — copil mic.

nodilcos, v. *gigos*.

Obghirnic — infirm.

oblicerț — obicefă.

oblojăli — o fertură de boz cu stirigie de pe horn, cu sare, etc. cu care se spală cele răni.

obloji (a) — a spăla cu oblojele.

oblu—drept ca lumina, cam tot una de gros în toată întinderea și fără de cioturi. umflături sau strimbături.

ogrinji — turiște, cotoarele ce au rămas din fin după ce s-au săturat animalele.

oletul (a) — a zdrobi, a bate fără milă, fără simțire.

opaiț -- un hîrb de ceaun ori de fer, în care se pune sâu și un tel de fitil (feleștiuc) de petică, care se aprinde și care se numește *sterț*.

opinti (a) a se sforța pentru o treabă oare care, pentru a putea vărsa, etc.

opintici — bureți albi. mititei.

oploși (a) — a adăposti.

oricici — ceva, oare ce : *am să-ți spun o oricici* — am să-ți spun ceva.

o/i — ochi.

oșări (a se) — a se încreși, a se strîmba arătînd displăcere cînd e vorba de a bea ceva rău la gust.

ozvodi (a da) — a răspunde înaintea celor mai mari ori mai bătrîni.

Pacioc — pachet de tutun.

Pachica, Pachifa, Pacuța și

Pai:ca — Paraschiva.

padinî — pajiște. loc neted și cu iarbă

padinuți — diminutiv de la *padinî*.

pala-buha — butnița ; femee nepeptănată.

papalai — palalae, para focului.

Parasca — Paraschiva.

partam — bucată.

patrari — a patra parte.

pasiri — organul genital bărbătesc (mai ales la vite bovine)

păcuini — oae minzare; *lapte de păcuini* — de oae.

pănuri — solū. felū: culoarea și calitatea unui lucru țesut din lînă (sumani. plocăzi, lăicere etc.

părădui (a) — a risipi.

părinda (a) — a muta dintr'un loc în altul.

păstrăguși — gușă mare peste măsură.

păstură — materia cea neagră și amară din faguri.

păxui (a) — a întări, a zăbovi.

pelcăluți și *pelcuți*, — pelcică subțire.

pkirci — gușă (la git).

pkisoc — piatra din care se făc *arcere*. Se găsește pe malul apelor cu prundiș, ca Moldova, Bistrița, etc.

petic, — v. gig.

pintru — pentru.

pirgălui (a) — a prăji ceapa cu oloiu, untdelemn, etc.

pirtie — drumușor deschis prin omăt.

pirtuș — cu nasul lat.

plai — hataș, drum prin pădure pe ^{și pe culme}coasta unui munte.

plautoș — mare și prost.

platci — partea cămeșei de pe umăr ce ține loc alțiței.

plegiți — o bucata de fer cîrligată la amîndouă capetele, care se bate cu un cîrlig de o parte și cu altul de altă parte

a unei crăpături de la o covată spre a se stringe crăpătura.

pliteancă — un fir, ocordeluță îngustă cu care se împletește părul la vârful cozei.

pluhău și

plūhi — 1° Rachiū rău ; 2° cășea (haită).

plurd — surd.

poagi — (plur. *pogi*) — niște curele cu cari se leagă tarnița pe sub coada calului.

pocisî (a) — a mîntui, a distruge : *mînuîcî di pocistesc* — mînuîcă să fie să nu fi, a foamele.

pocumb — lăruș

pocnitu — necuratul ; du-te la pocnitu, du-te 'n pocnitu.

podic — copil mic.

podireu — groapă, loloacă pe coasta muntelui. Plur. *podiree*. (La pag. 42 s-a dat explicația greșită a cuvîntului *podirec*.)

pogaci — turtă de mamăligă uscată în cuptor.

polirlî — cine.

poleac — om ce vorbește rău, cepeleag.

policni (a) — a abate, a porni într'o parte.

ponciū — drept în sus, aproape ca părilete

pongoroșî (a) — a împunge cu acul, a coasă.

ponihos — (copil) bun numai de strical, de făcut pozne.

popinlic — mititel și fără astimpăr.

pont — moșie, loc de veci.

popic — pe neașteptate și tocmai cînd nu ți-i gustu :

popic moașî colac — iată tocmai acum cînd nici nu mă așteptam....

popirdi — fată desmerdată.

poprealî — opreală.

popri (a) — a opri.

porbghic — mic, închircit.

poșodic — copil mărunței. Plur. *poșodicuri*.

potcapit — potcap.

potinjl (a) — a coasă rău, ca și cu andreaua.

poerli — povidlă.

pozni — st icăciune, mai ales a unui lucru străin.

prăbălui (a) — a prubului, a încerca, a căuta dovezi.

prăgi [a] — a privi cu luare aminte.

prășină, plur. *prășini* — niște nuele lungi și groase, ori niște vîrfuri de mesteacăn ori de brad, cari se leagă cruciș în vîrfurile stogului ca să nu eie vîntul finul.

premelegi — pe legea mea (jurămint de încredințare):

teu dzic dzău și premelegi

c'ouă iubi și n'ouă alegi.

prepenații — crișmă cu strînsuri (lume multă).

previnți — prevenție, arest preventiv.

priblag — pribeag.

prîi (a) — a voi binele cuiva.

prijmî (în) — în cale, împrejur: *vine în prijma mea*— vine în calea mea; *stau în prijma livezei*—stau împrejurul livezei.

priminti — cel întâiu la minte, mintos, înțelept: *Priminti Solomon* — Solomon cel înțelept.

pripăși (a)— 1° a îmblîzni pentru tine un animal străin, 2° a primi un om urmărit, surgunit de alții.

pripor — un suiș de tot ponciu.

pripași — puii animalelor domestice, cît sînt mici.

privenți, v. *previnți*.

probozi (a) — a sfădi, a face să se supere rău.

proclit—necurat, iudă; [se zice mai ales la copii obraznici]

provel — proverb.

prublî — prubă, încercare.

pruji [a] — a spune minciuni; *-îmbălături*, a spune fleacuri, vorbe porcoase, grosolane.

puișor — o monetă (15 parale vechi).

pujlău — om luător în ris, și mai tot deauna cu vorbe porcoase.

pulpi — uger.

Răbli — femeie rea, curvă, potloagă.

radaroi — militar.

rantii — haină lungă.

răcoini — o burueană.

răie! — slăbit

răstoaci — locul unde se răstocește.

răstoci (a) — a lua apă de pe o gîrlă și a da pe alta, pentru a prinde pește.

răteaz — lanțujel.

rășpauci, v. *rabli*.

răurl — o cusătură ce se ține de una.

răvineali — umezală.

răzlog—despicătură în 2, 4, 6 și pînă la 8 sau mai multe bucăți dintr'un copac.

rintedza [a] — a necheza (calul); *rîntheadzi*.

rîlan — porc (de la *rît*).

rocoini, v. *răcoini*,

rocorit — răcorit.

rudzi — prăjiună pe care se întind straele; oiște.

rupturî, v. *rabli*.

Sabuș — bacșiș.

salcacac — săracu !...

sărcierii— prepeleac (de pus oale).

sclerț — un fel de tăun (insecte).

scofăh (a) — a face mîncări bune.

scofeturi — mîncări bune.

scopt — lapte făcut din zer și brînză de vacă.

scruntar — curat.

săciu — un gard făcut din crengi, spini, bolovan, urși, etc. cînd *seciul* servește pentru coșer la oi se chiamă nimăt.

sănun — un copac tăiat ce are pe el un jghlab în care

se presară sare orî lărițe, pentru a le linge caprele și oile.

sărbușci — o mîncare făcută cu zară și cu brînză de vacă.

Sfeti Ilie, Sfeti Gheorghî — Sf. Ilie, Sf. Gheorghe.

șhli — pădure foarte deasă al cărei copaci sînt mici, foarte drepti și subțiri.

șcret — 1 Primejdios ; 2° ceva cu necuratul în el: *loc*

șcret — loc tare rău ; *lemn șcret* — lemn al dracului ;

du-te la șcretu — du-te la dracu.

Șihci — Vasilică (Vasile).

Simedriū — Sf. Dumitru.

șingrac și

șingapi — 25 dramuri.

șejlt — bicisnic, slab.

sloboda (cu) — singur, cu nimic. — Fragment de conversație :

— Un' i-ai fost ?

— Da la tîrg.

— D'apu cu ci ?

— Cu sloboda.

soroc — termen, timp de mai înainte hotărit.

sorociri — menire, hotărire, determinare din bună vreme.

sorocovă — 2¹/₂ lei vechi.

șpirkîe (a) — a fugi, a rupe de fugă.

șprehni (a) — a cădea, a curge într'un vas lucruri necurate : colb și alte gimboase.

șpurike (a) v. *a șpirliké*.

ștecli (a) -- a străluci.

șteclit — (om] căruța îi umblă ochii și-i sticlesc.

ștecli — șip.

știrigli — cărbune de fum.

știrigoai — o burueană.

ștîmki (a) — a înceta, a conțeni.

stoci (a) — a sloarce o rană.

străcătoari — strecurătoare.

stupos — lemn bortos, boșliură, putred la mijloc.

sugușă — (a) — a strînge de pe subt gușă, a gitui.

sulhari — lemne lungi.

surduc — coastă ripoasă și foarte pietroasă.

surt — o colibă de scinduri ori de răzlogi, de formă conică.

Șarlt — ciuc.

școlai — vacă rea, slabă.

șferlecat — rupt ca și cum ar fi tălat.

șirag — șir; *șirag de mărgeli* — mărgelile înșirate pe o ață

șirlău — cînd se varsă vre-un lichid și curge în formă de cotitură zigzag, ori lacrimile cînd curg pe obraz, se zice că *curg șirlău*.

șleah — drum mare: drumul omului și al vîntului.

șneaps — paliclu de rachiu.

șoact — ungurean. (sau *șoacids*).

șomiği — închireit și care merge rău tare.

șpani — despicături din care se face dranița.

șparhait — plită.

șparhaiți — un burete (prahagița).

șteap — o bucată de lemn cu care se zvirle după oi.

șteadz — o cadă mare unde se pun *plocăzi* spre a se face ca sumanul în puă.

șterț, v. *opalt*.

știmb — schimb.

știmnit — închireit.

ștob — vas de finut spălături și alte mîncări pentru porci, cîni etc.

știolt — gras și leneș.

știri — (beme) stearpă.

ștreaf — amendă, gloabă.

stromenturi — instrumente.

șuchiani — vacă cu coarnele mici.

șugubăț — primejdios, fără siguranță.

șugușă (u) v. a *sugușă*.

șuldur — ungur.

șușaniși — o bucată îngustă și lungă de pământ, ori de piele din care se crolesc opincile.

șut — fără coarne, ciut.

șvai chiranda — (om) curvar, bețiv și cu alte răle.

Tastaluc — un butuc de 19-20 metri.

tahutn — tehuț.

talcan — mămăligă mare.

tașpin — italian, ungur.

tarășneagi — 1" (om) valămat, cu heruie; 2" (copac) cioturos, cu umflături.

tarhat — greutate mare.

tarșug — jașcău.

tașmău — bilă mare.

taxii — taxă.

tabirci (a) — a rădica cu greu, a înloarce, a prăvali o greutate.

tăhoarci — cumpănă (levier).

țabuci — țințari.

Tăliian — Italian.

tehi — chebe (haină).

tepsui (a) — v. *leasi*.

teșturi — cloată.

țiarși, v. *chiarși*.

tihucă — fluer din care cîntă clobaniș.

tiohn, v. *brahoani*.

tlnji (a) — a-i merge rău cuiva.

tîrși a) — a descoperi, a da în lături unele părți a unui obiect.

tomoroaci — vreme a ploae.

tonoasi — istorie, pozuă, dandană.

troșmelu — mămăligă virtuoasă, v. *crihan*.

tujî — dupaci, pumni pe la fălci (lovituri).

turîști — ceea ce rămîne de la mincare la vite.

Țanc — zid natural de piatră, nalt și drept.

țămăzzilorvoastre — mulțumesc D-voastră.

țămăzzimitali — mulțumesc d-tale.

țenchiu, v. *İapl*.

țimnîr — mănunchiul de flori artificiale de la căciula mirelui.

șirî se face — nu știe ce s-a face de grijă.

șirloiă — fluierul pictorului.

șoabi — țințari mici.

șughlîu — virf ascuțit de tot: virf de stog ascuțit ca virful oului etc.

șurani, — v. *șanc*.

Urîci — putere mai ales spirituală.

urs — boț de mămăligă cu brinză și prăjit.

ursi, v. *brahoani*.

Vargași — om) de care ți-i lehamite: *îi vargatiia lui D-zeu* — nu poți scăpa de el ca de urgia lui D-zeu.

Văruța — Virvăruța (dim. Virvava).

vestegălui a) — a trece, a întrebuița ceva odată pentru totdeauna, (*épuiser*).

Viamin și

Vinamin — Veniamin.

vîntriș — curmeziș.

vîgău — om ce merge *vîgiind*.

vîgî a) — a umbla vîoturînd din mîni.

vîcid — cu vîoatăi.

voazi — jap, javra bătrîna.

Zăhai a) — a apuca ceva: un loc, un lucru etc. Uneori se întrebuițează cu *lușeles de*: a vizita cam cu de-a sila.

zăgneati — impuls : a sili să se coacă sau să fiarbă ceva mai repede.

zălud — fără de minte

zăludzi (a se) — a-și pierde mintea.

zăludzanii — o fază a nebuniei

zăpsî — a prinde fără de veste a surprinde.

zburatui a — a alunga un animal cu pietre, lemne.

zăurdit — corăslit; *lapte zăurdit* — lapte corăslit.

zgirfaciu — căuș făcut dintr'o *mazană*.

zmîrd — slut, pogan.

zmomni (a) — a trage în partea sa; a face pe slugă să se stîlce cu stăpînul, pe copii cu părinții etc., pentru a-l atrage în partea sa.

zurbaie — sfadă.

zviri (a) — a zvîrli, a arunca.

zimbri — niște hube ce se fac în gură la cai, boi.

Culese de I. Teodorescu, aranjate de Artur Gorovei.

Nueluță huță-mă. ¹⁾

Amu cică era o dată o păsărică. Ea să duce în pădure și fiind obosită, se pune pe o crenguță. După ce se mai hodinește, zice crenguței :

—Nueluță ! huță-mă, ori te talū.

—Baio !

Fuga păsăruica la topor și-i zice :

Toporule ! hai și tae nueluța. că nueluța nu vrea să mă huțane.

—Baio !

Fuga păsăruica la foc și-i zice :

—Focule ! hai și-l arde toporu, că toporu nu vra să

¹⁾ Povestea aceasta o spun copiii cu mult drag. Ei o învață cu siguranță și o povestesc pe întrecute. Ea s'aude între copii de la 4 ani înainte. Unii se ailesă s'o spună fără să se rasufle. Mai toți copiii o cunosc.

lae nueluța și nueluța nu vrea să mă huțene.

—Baio !

Fuga păsăruica la apă și-i zice :

—Apă ! hai și-i stinge focul, că focul nu vrea să ardă toporul, toporul nu vrea să lae nueluța și nueluța nu vrea să mă huțene.

—Baio !

Fuga păsăruica la bou și-i zice :

—Boule ! hai și bea apa, că apa nu vrea sa stingă focu, focu nu vrea să ardă toporu, toporu nu vrea să lae uelua și nueluța nu vrea să mă huțane.

—Baio !

Fuga păsăruica la lup și-i zice :

—Lupule ! hai de-i minca bou, ca bou nu vrea se bee apa, și apa nu vrea să stingă focu, și focu nu vrea să ardă toporu, toporu nu vrea să lae nueluța și nueluța nu vrea să mă huțene.

—Baio !

Fuga păsăruica la pușcă și zice :

—Pușca ! hai și-i pușcă lupu, că lupu nu vrea să miuince bou, bou nu vrea să bee apa, apa nu vrea să stingă focu, focu nu vrea să ardă toporu, toporu nu vrea să lae nueluța, nueluța nu vrea să mă huțane.

—Baio !

Fuga păsăruica la șoarece, și-i zice :

—Șoricuțule ! hai de-i roade ojelele la pușcă, că pușca nu vrea să omoare lupu, și lupu nu vrea să miuince bou, bou nu vrea să bee apa, apa nu vrea să stingă focul, focul nu vrea să ardă toporul, toporul nu vrea să lae nueluța și nueluța nu vrea să mă huțane.

—Baio !

Fuga păsăruica la miță și-i zice :

—Mița, haide la șoarece, de-l minîncă, pentru că șoarecu nu vrea să roadă oțelele la pușcă, și pușca nu vrea să împuște lupu, lupu nu vrea să minînce bou, bou nu vrea să bea apă, apă nu vrea să stingă focu, focu nu vrea să ardă toporu, toporu nu vrea să taie nueluța și nueluța nu vrea să mă huțene.

—Baio

Fuga păsăruica la cucuș și zice :

—Cucușule, hai de scoate ochii miței, că mița nu vrea să minînce șoarecu, șoarecele nu vrea să roadă oțelele la pușcă, pușca nu vre să omoare lupu, lupu nu vre să minînce bou, bou nu vre să bea apă, apă nu vre să stingă focu, focu nu vre să ardă toporu, toporu nu vre să taie nueluța și nueluța nu vre să mă huțene.

—Baio !

Fuga păsăruica și la vulpe și-i zice :

—Vulpeo ! hai de-i mincă cucușu, că cucușu nu vre să scoată ochii miței, și mița nu vre să minînce șoarecu, și șoarecu nu vre să roadă oțelele puștei, pușca nu vre să omoare lupu, lupu nu vre să minînce bou, bou nu vre să bea apă, apă nu vre să stingă focu, focu nu vre să ardă toporu, toporu nu vre să taie nueluța și nueluța nu vre să mă huțene.

Vulpea o ascultat rugămîntea păsăruiceii și-o venit la cucuș ca să-l minînce; cucușu fuga la miță ca să-i scoată ochii, mița fuga la șoarece să-l minînce; șoarecele fuga la pușcă să-i roadă oțelele; pușca fuga la lup să-l împuște; lupul fuga la boiu să-l minînce; boul fuga la apă s-o bea; apă fuga la foc să-l stingă. focu fuga la topor să-l ardă; toporu fuga la nueluță s'o taie, și nueluța dacă o văzut primejdia, o huțanat-o

Cochii Moșiului

(basm)

Eara odată un moș și avea doi cochii. Amindoi erau înșurați și aveau și ei cochii. Ei erau foarte săraci și n'aveau altă avere decât o strachină foarte veche și aia, și o funie de lei.

Ei au împărțit această avere rămasă de la tatăl lor. Cel mare a luat strachina și a plecat pe un drum, și mergând printr'un urg, a trecut pe dinaintea unei brutării. Brutarul văzându-l cu strachina în subțioară i-a zis, că vinde strachina și cere pe ea? El i-a răspuns, că o vinde și să-și dea să mănince plină să sature și să-și umple și traista.

Brutarul s-a învoit, a luat strachina și i-a dat pâine de l-a săturat și-și traista i-a infundat. Apoi s-a întors la cochii să le dea și lor să mănince, căci erau prăpădiți de foame și de sărăcie.

Cel mic văzind că fratele său alina a capatat pe strachină și a adus și la cochii, și-a luat și el funia și a plecat; însă ajungând la un lac a început a înșira funia de jur împrejurul lacului. Un drac ce se afla pe marginea lacului văzându-l înșirând teiul l-a întrebat că ce face de înșiră teiul? Cochilul i-a răspuns, că ce să fac?

Ia să ia lacul asta d'ăici. Și ce să faci tu cu lacul? Îl întreabă necuratul (dracul). Ce să fac? Da eu am o mulțime de păsări și mor de sete; iar acest lac șade aici fără nici un folos.

Necuratul auzind cele zise de cochilul moșiului, s-a făcut nevăzut și a intrat în fundul lacului unde își aveau ocașul o mulțime nenumărată de necurați (draci) și a spus la toți cum cochilul moșiului a venit să le ia lacul. S-au sfătuit între ei să se ducă cu toții să-l roage să le lase lacul și să-și dea bani mulți. Apoi ducându-se la băiat i-a zis dracul ce vorghise mai înainte cu el: lasăne lacul și să-ți dăm un burduf cu galbeni. Băiatul a făcut o vreme nazuri

însă în cele după urmă primi cele zise de drac, cu chezașie însă, ca el (dracul) să-l ducă burduful cu bani. Dracul primi și asta chezașie și luă burduful în spinare și plecă în dată după băeat.

Bălate, zise dracul, să bați de seamă că am cochil mulți și cînd te-o vedea o să ceară să mînlînce carne de drac, căci n'au mîncat de trei zile și acum își ascut cușitele sus pe bordeiul. De frică și de oboseală, dracul sufla groaznic de tare așa că cînd resufla, mîna pe băeat înainte în cît îl băgă pe ușa bordeiului. Cochil văzîndu-l, toți și-a luat cușitele în mîna de frică. Cînd dracul își trase suflul, trase și pe băeatul moșului la el. Băiatul însă ca să nu priceapă dracul, se dete tocmal la urechea lui și-i zise: mă dusei acasă de am spus cochililor să nu facă nimic; dar tu tot să bați de seamă. Cînd mai răsufflă odată înapoi pe băiat de-l băgă tocmal în fundul bordeiului; iar cînd își trase răsufflarea, atunci trase pe cochii băeatului, cari se aflau în ușa bordeiului cu cușitele în mîna. Dracul văzîndu-i, trînti burduful și o tuli la fugă și se făcu nevăzut. Băiatul și cu cochii cără banii în bordei.

Pe cînd fugea necuratul se întîlni cu o vulpe. Ea îl întrebă, că de ce fuge? El găsilind îi spuse, că a dus un burduf cu bani la cochilul moșului și că el avea o mulțime de cochil care alergă după el cu cușitele să-l mînlînce.

Vulpea zise atunci dracului: hai cu mine, că eî mînlînce totdeauna găinele și șez pe bordeiul lui. O ascultă, se legă de coada vulpei și plecă amîndoi. Cînd băiatul văzu pe vulpe că vine, zise: Tuite în legă de vulpe: de trei zile te-am trimes și numai cu unul te-ai ales?

Cînd necuratul auzi așa o tuli la fugă prin pădure cu vulpea legată de el, și fugi și fugi lovînd pe vulpe cu capul de toți copacii; apoi cînd stătu să mai răsuffle și se uită la vulpe, o văzu cu gura caseată: îi zise: eî am scos limba d'un cot fugînd și tu rîzi de mine. Și luă pe vulpe, o trînti d'un copac în cît plesni; iar eî încălecat pe o alună și va spusel o minciună.